

Gribe og begribe – Liv og tradition i Brødremenigheden
Jørgen Bøytler
ProRex forlag, 2015
215 sider

Anmeldt af **Kurt E. Larsen**

Byen Christiansfeld har i år opnået den ære at blive udnævnt til at stå på UNESCOs liste over verdensarv. Den blev opført i 1773 som et missionsprojekt af den pietistiske vækkelsesbevægelse, Brødremenigheden, fra Herrnhut. Byen kan nok kræve en bog for sig, og en sådan har Jørgen Bøytler allerede været med til at skrive i 2004: *Christiansfeld, livet og husene*. Hans nye bog holder sig til livet inden for murene, og i en teologisk sammenhæng er dette naturligvis også det mest spændende. Jørgen Bøytler er i dag den lokale brødremenigheds præst, har en ledende rolle i Brødremenigheden på verdensplan og desuden en ph.d. i Brødremenighedens ekklesiologi, så han må siges at være yderst vel påklædt til at give en indføring i de specielle menighedstraditioner.

Bogen giver et kort indblik i Brødremenighedens historie, for uden at kende lidt til grev Zinzendorf og hans »hjertereligion« forstår man ikke Brødremenighedens særpræg. Også herrn-

hutmens udvikling på verdensplan berøres: Tredive steder rundt i verden er der bygget byer som Christiansfeld, og heraf har de 24 stadig en fungerende menighed. Bogens hovedvægt ligger dog på menighedens nutidige traditioner og liturgier. Der er ingen andre danske menigheder, der har sat et sådant aftryk, og gennem så mange år, som den lille Brødremenighed. Hvem kender ikke adventsstjernen, løsensbogen, husandagtskalenderen og missionselskabet? I menighedslivet er der også særlige liturgier, særlige festdage – såsom ældstefesten i november, hvor man fejrer, at Jesus i 1741 blev valgt til menighedens Generalældste! Bøytler er god til at forklare disse skikke for os udenforstående læsere. Zinzendorf var en af kirkehistoriens mest farverige skikkelser, og i en tid med megen liturgisk eksperimenteren, er det lærerigt at fordybe sig i en liturgi, der bevidst vil sætte Kristus som Guds Lam i centrum for alt – og som har holdt i snart 300 år.

Bogen sætter kort Brødremenigheden i sammenhæng med de danske kirkelige retninger, hvor der lægges vægt på det gode forhold til Indre Mission (der nærmest førte arbejdet videre), mens der til grundtvigianismen var et dårligt forhold. Det er ikke forkert, men det hører nu også med til dansk kirkehistorie, at grundtvigianismen med dens glade kristendom og anti-nomistiske drag stod mere i gæld til herrnhuterne, end de selv brød sig om.

Og Indre Mission – de lagde også en del afstand til herrnhuterne. Endelig burde Luthersk Missionsforening nok være nævnt, for med deres vægt på den frie nåde fik de god indgang netop på steder i Jylland (Skjern, Sønderjylland), hvor Brødremenigheden havde gødet jorden i forvejen. Disse kritiske bemærkninger falder dog lidt uden for rammerne af en bog, der i øvrigt anbefales varmt.